KAREN RIVERS WATCH

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မြစ်ချောင်းများနေ့နှင့် ရေကာတာ ဆန့်ကျင်ရေးနေ့အတွက် ကရင်မြစ်ချောင်းများစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ မှ သဘောထား ထုတ်ပြန်ချက်

၁၄ ရက် မတ်လ ၂၀၂၅ ခုနှစ်

(သောကြာနေ့)

ယနေ့ မတ်လ ၁၄ရက်နေ့ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ကျရောက်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မြစ်ချောင်းများနေ့နှင့် ရေကာတာဆန့်ကျင်ရေးနေ့တွင် သံလွင်မြစ်ကြောင်း တစ်လျှောက်နေထိုင်ကြသော ဌာနေကရင်လူထုများ၊ ကရင်အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများမှ ပူးပေါင်းပြီး သံလွင်မြစ်ကမ်းတွင် စုရုံးကာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြစ်ချောင်းများ လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းနိုင်ရန်၊ သံလွင်မြစ်ပေါ်တည်ဆောက်မည့် ရေကာတာစီမံကိန်းများ ရပ်တန့်ရန်နှင့် ဌာနေလူထုများ၏ တောင်းဆိုချက်ဖြစ်သော ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ရရှိရေးအတွက် ယခုသဘောထား ထုတ်ပြန်ချက်အား ထုတ်ပြန်ကြေညာလိုက်သည်။

မြစ်ချောင်းများသည် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ အပါအဝင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဂေဟာစနစ်ကို ထိန်းကျောင်းပေးသည့်အပြင် မြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် နေထိုင်ကြသော လူမျိုးများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ရပ်တည်ရှင်သန်ရေးအတွက် အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့အတူ မြစ်ချောင်းများသည် စီးဆင်းရာဒေသတစ်လျှောက် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအတွက် ငါးဖမ်းခြင်း၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများမှ တစ်ဆင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းကို အထောက်အကူပြုနေသည့်အပြင် ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့များနှင့် ဝိညာဉ်ရေးရာ အမှတ်လက္ခဏာများ တည်ရှိရာလည်း ဖြစ်သည်။ ခေတ်အဆက်ဆက် အုပ်စိုးသူများမှ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြစ်ချောင်းများပေါ်တွင် ရေကာတာ စီမံကိန်းများ တည်ဆောက်ပြီး လျှပ်စစ်ထုတ်ယူရန် စာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသော်လည်း ဗဟိုဦးစီးစနစ်၏ စီမံခန့်ခွဲမှု အလွဲအမှားများကြောင့် လက်ရှိတွင် လျှပ်စစ်စွမ်းအင် အကျပ်အတည်းကို ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။

KAREN RIVERS WATCH

မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဌာနေလူထု၏ သဘောဆန္ဒမပါဘဲ သတ္တုတူးဖော်ရေး လုပ်ငန်းများလည်း အရှိန်မြှင့် လုပ်ဆောင်လာခဲ့သည့်အတွက် မြေယာဆုံးရှုံးခြင်း၊ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းအပြင် မြစ်ချောင်းများ ညစ်ညမ်းလာခြင်းများ ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ လက်ရှိနိုင်ငံရေး အခြေအနေများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုန်ဈေးနှုန်း အဆမတန် များပြားလာမှုနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း ရှားပါးလာမှုစသော ပြဿနာများအတွက် လူထုများသည် သံယံဇာတအပေါ် အမှီပြုလာပြီး နေ့စဉ်ဘဝ ရပ်တည်ရေးကို ဖြေရှင်းနေရပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း ပြင်းထန်ပြီး ပုံမှန်မဟုတ်သော မိုးရွာသွန်းမှုများကြောင့် ရေကြီးရေလျှံမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့်အတွက် ဌာနေကရင်လူမျိုးများ၏ နေအိမ်အဆောက်အဦးများအပြင် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုကို ထိခိုက်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုကို အရေးတယူ လုပ်ဆောင်ခြင်း မရှိပါက ရေရှည်တွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် လူထုများ၏ လူမှုဘဝရပ်တည်မှုနှင့် ခံနိုင်ရည်ရှိမှုကို ခြိမ်းခြောက်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း စတင်ခဲ့သည့် ၁၀၂၇ စစ်ဆင်ရေးအပြီးတွင် သံလွင်မြစ်ပေါ် တည်ဆောက်မည့် ရေကာတာစီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်လာနိုင်စေရန် တွန်းအားဖြစ်လာနေပြီး လူထုအတွက် စစ်ရေး ပဋိပက္ခများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းများကိုပါ ရင်ဆိုင်လာရနိုင်ချေ ရှိနေပါသည်။ အထူးသဖြင့် (၂၀၂၄)ခုနှစ် ဇူလိုင်လအတွင်း ဝပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးတပ်မတော် (UWSA)မှ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် နယ်မြေအများအပြားအား ထိန်းချုပ်လာနိုင်ခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း တရုတ်ဦးဆောင်မှုဖြင့် လုပ်ဆောင်မည့် ကွမ်းလုံရေကာတာစီမံကိန်းနှင့် နောင်ဖာရေကာတာစီမံကိန်းများကို စတင်လုပ်ဆောင်ရန် အလားအလာ ရှိလာခဲ့သည့်အတွက် အရှေ့တောင်အာရှတွင် လွတ်လပ်စွာစီးဆင်းနေသည့် မြစ်တစ်စင်းဖြစ်သော သံလွင်မြစ်၏ အနာဂတ်နှင့် ဒေသနေ ပြည်သူများအတွက် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ အခြေအနေပင်ဖြစ်သည်။

ဌာနေကရင်လူထုများသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဂေဟစနစ်များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်အတွက် သံလွင်ရေကာတာ စီမံကိန်းများကို နှစ်ပေါင်းများစွာ

ဆန္ဒထုတ်ဖော်ခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း တန်းတူညီမျှမှုအပေါ် အခြေခံသည့် စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်ကို မြှင့်တင်သော၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် လူထုပါဝင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သော၊ ဒီမိုကရေစီ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တရားမျှတရေးကို မြှင့်တင်သော ဌာနေကရင်တိုင်းရင်းသားများ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည့် နယ်မြေများ (Indigenous Community Conserved Territories)ကို အသိအမှတ်ပြု ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ လုပ်ဆောင်ချက်မှုများသည် ဌာနေကရင် တိုင်းရင်းသားများ၏ လူသားနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များအပေါ် အပြန်အလှန် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်ရန်၊ ရေရှည်တည်တံ့ပြီး ငြိမ်းချမ်းသော အနာဂတ်ကို လျှောက်လှမ်းနိုင်ရန် လူထုအခြေပြုချဉ်းကပ်မှုများပင်ဖြစ်သည်။

ယနေ့တွင် ကျရောက်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မြစ်ချောင်းများနေ့နှင့် ရေကာတာဆန့်ကျင်ရေးနေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြစ်ချောင်းများပေါ်တွင် လူထု၏ သဘောဆန္ဒမပါပဲ အမြတ်ထုတ်နေသည့် သယံဇာတထုတ်ယူမှု စီမံကိန်းများအား ရပ်တန့်ရန်နှင့် မြစ်ချောင်းများ၏ အဓိကအခြေခံအခွင့်အရေး ဖြစ်သော "မြစ်ချောင်းများ လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းနိုင်ခွင့်"ရရှိရန် ကျွန်ုပ်တို့မှ တောင်းဆိုလိုက်ပါသည်။

တိုင်းရင်းသား တော်လှန်ရေး အင်အားစုများအနေဖြင့် :

- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုဘဝ ထိခိုက်မှုများသော ပြည်သူလူထု၏ သဘောထားဆန္ဒမပါဘဲ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေသည့် သယံဇာတ ထုတ်ယူသည့် စီမံကိန်းများနှင့် သံလွင်ရေကာတာ စီမံကိန်းများကို ကန့်ကွက်ရန်နှင့် ရပ်ဆိုင်းထားရန်။
- ဌာနေ လူထု၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အသိအမှတ်ပြု ကာကွယ်ပေးရန်။
- ရေရှည်တည်တံ့သော သဘာဝသယံဇာတ အရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှု ဆိုင်ရာ စနစ်များအားကောင်းလာစေရန်အတွက် လူထုအား အကာအကွယ်ပေးသော သယံဇာတ စီမံခန့်ခွဲခွင့် မူဝါဒများကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲရန်။

KAREN RIVERS WATCH

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG/ NUCC) အနေဖြင့် :

- သယံဇာတ အလွန်အကျွံ ထုတ်ယူမှုကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသော ဒေသခံပြည်သူများအား ကုစားမှုများ ပြန်လည်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး နိုင်ငံတကာနှင့် သက်ဆိုင်သူများအား အရေးတယူ လုပ်ဆောင်လာစေရန် တိုက်တွန်းမှုများ ပြုလုပ်ရန်။
- ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ စီမံခန့်ခွဲခွင့်နှင့် အကျိုးအမြတ်ကို အခြေခံသည့် သဘာဝအရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာ မူဝါဒများအား (Bottom-up)ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အသိအမှတ်ပြု လိုက်နာရန်။
- သံလွင်မြစ်၊ ရောဝတီမြစ် အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြစ်များအား လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းနိုင်စေရန်အတွက် တွန်းအားပေးလုပ်ဆောင်ရန်။

အာဆီယံအပါအဝင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းများ အနေဖြင့် :

- စစ်ကောင်စီအား အစိုးရအနေအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုရန်။
- အကြမ်းဖက် စစ်ကောင်စီအား ငွေကြေးအရ ထောက်ပံ့ပေးနေသော စီးပွားရေး အရ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နေမှုများကို ရပ်တန့်ရန်။
- အာဆီယံ၏ ဘုံသဘောတူညီချက် (၅)ရပ်အား စစ်ကောင်စီမှ လိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အာဆီယံ အနေဖြင့် ဘုံသဘောတူညီချက်များအား ပြန်လည် သုံးသပ်ရန် နှင့် တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ။

ဆက်သွယ်ရန်_

၁) နော်ဆာမူး - +66979958177 (Karen, English)

၂) စောဟဲစေး - +66930855326 (Burmese, English)

KAREN RIVERS WATCH

ကညီတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်ထံကျိထံကွ

ကညီတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်ထံကျိထံကွာ် အလံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဖဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျၢၣ် တၢ်ထီဒါထံတမၢၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤမုၢ်နံၤ

လါမးရှး ၁၄သီ, ၂၀၂၅နံၣ်

မုၢ်လ့ၢ်ဓိၤ

လါမးရှး ၁၄သီ, ၂၀၂၅နံၣ် လၢတၢ်မၤလၤကပီၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျၢၣ်တၢ်ထီဒါထံတမၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤမုၢ်နံၤအံၤ ကညီပှၤထူလံၤဖိလၢအိၣ်ဆိးလၢ ဃိၣ်လိဉ်ကျိထံနံၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ပာ်ဖှိၣ်ထိၣ်သးဒီးကညီဂံၢ်ခီၣ်ထံးကမျၢ်တၢ်ကရၢကရိ, ခိၣ်ဃၢၤန့ဆၢၣ်ပှၤဟူးဂဲၤဖံးမၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ပာ်ဖှိၣ်ထိၣ်သးလၢဃိၣ်လိဉ်ကျိထံကျိနံၤလၢတၢ်ပာ်ဖျါထိၣ်သးအဂီၢ်လီၤ. တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအံၤ မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကမၤဆူၣ်ထိၣ် တၢ်ဂဲၤလိာ်လၢထံကျိလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤတဖၣ်ကဃွၤလီၤသဘျ့ဝဲအဂီၢ်, တၢ်ကိးသတြီထိၣ်လၢတၢ်ကပတုာ်ကွံာ်တၢ်တ့ထိၣ်ဃိၣ်လိဉ်ကျိထံတမၢၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်, ဒီး တၢ်ကပာ်ပနီၣ်ပှၤထူလံၤဖိတဖၣ်အတၢ်ဂဲၤလိာ်လၢတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ် ဒီး နီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၢလီၤသးခွဲးယာ်အဂီၢ်နၠၣ်လီၤ.

ထံကျိထံကွာ်သ့ၣ်တဖၣ် ကၢၤဃာ်ဝဲ ခိၣ်ဃၢၤန့ဆၢၣ် ဒီး တၢ်မူတဝၢတဖၣ်, ဒီး ဟံးဃာ်ဂၢ်ကျၢၤဝဲပှၤတဝၢလၢအဒိးသန့ၤထိၣ်အသးလၢအီၤတဖၣ်အသူးအသ့ၣ်အလၤကပီၤ ဒီး အတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤတဖၣ်နၠၣ်လီၤ. ဒ်နၠၣ်အသိး ထံကျိထံကွာ်တဖၣ်မ့ၢ်တၢ်ရ့ဒိၣ်နီၢ်မးတခါတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူလၢကလုာ်ဒူၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဃုအီၣ်ဒ့ၣ်ဃုအီၣ်ညၣ်, တၢ်ကူလၢ်မၤကၤ, ဒီး တၢ်သူၣ်တၢ်ဖျးသ့ၣ်တဖၣ်နၠၣ်လီၤ. တၢ်မူပီညါဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွာ်အမဲာ်ညါ, ထံကျိထံကွာ်တဖၣ်အရ့ဒိၣ်စ့ၢ်ကီးလၢ တၢ်စိာ်မူစိာ်ဂဲၤက့ၤလီၢ်ကဝီၤပှၤတဝၢ သ့ၣ်တဖၣ်အလုၢ်လၢ်ထူသနူ, တၢ်ဆဲးတၢ်လၤ ဒီး တၢ်စူၢ်တၢ်နာ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်နၠၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွံာ်ပဒိၣ် သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်အၢၣ်လီၤအီလီၤလၢကသူၣ်ထိၣ်ထံတမၢ်တၢ်တိာ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်ဒ်သိးကဒိးန့ၢ်လီမ့ၣ်အူဂံၢ်ဘါလၢကီၢ်ပယီၤထံကျိသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲပှၤလီၢ်ကဝီၤဖိဘၣ်နၠၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနာ်က့ ကီၢ်ပယီၤအံၤဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒံးဒၣ်မ့ၣ်အူအတၢ်ဂ့ၢ်ကီ ဒီး အတၢ်တလၢတပုဲၤဒၣ်တၢ်လီၤ.

တၢ်ခူၣ်ဟီၣ်လဲာ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ် ဆဲးလဲၤအသးတပယူာ်ဃီ လၢထံကီၢ်ဒီတဘ့ၣ်တကွီၢ် လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်တၢ်သးလီၤပလိာ်လၢ ပှၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဘၣ်လီၤ. အဃိဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တၢ်လီၢ် တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်လီၤမူၤလီၤမၢ်ကွံာ်, သ့ၣ်ပှၢ်ဟးဂူာ်ဟးဂီၤ, ဒီး ထံကျိထံကွာ်တဖၣ် ဘၣ်အၢဘၣ်သီကွံာ်ဝဲဒၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢကတီၢ်အံၤ ထံရှ့ၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်ဆီတလဲအဖီခိၣ်, ပှၤကညီသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဒိးသန့ၤထိၣ်အသးအါထိၣ်

လၢခိဉ်ဃၢၤန့ဆၢဉ်တၢ်အိဉ်ဃၢၤသ့ဉ်တဖဉ်အအိဉ်လၢတနံၤဘဉ်တနံၤတၢ်အိဉ်မူအိဉ်ဂဲၤအဂီၢ်ခီဖျိတၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖဉ်အပှ့ၤအကလံၤထိဉ် ဒီး တၢ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အိဉ်စှၤဒိဉ်မးအဃိလီၤ. ဖဲ ၂၀၂၄နံဉ်အပူၤ, မူခိဉ်စူၤထံတဘဉ်လီၢ်ဘဉ်စး ဒီး ဒုးအိဉ်ထိဉ် ထံလုဉ်ဘၢတၢ်လၢအနးနးကျံၤကျံၤ, မၤဟးဂီၤကွံဉ်ဟံဉ်ဃီသ့ဉ်တဖဉ်, တၢ်ဖံးအိဉ်မၤအီၤအလီၢ်, ဒီး တၢ်အိဉ်တၢ်အီတၢ်ဘံဉ်တၢ်ဘၢသ့ဉ်တဖဉ်လၢပှၤထူလံၤဖိအဂီၢ်အါမးလီၤ. န့ဆၢဉ်တၢ်ကီတၢ်ခဲ တၢ်မၤဟးဂီၤသ့ဉ်တဖဉ်အံၤ တၢ်မ့ၢ်တဂုၤကျဲးစၢးဘှါဆှဲအီၤလၢအဆိအချ့ဘဉ်နှဉ် မူခိဉ်ကလံၤသီဉ်ဂီၤ ကဆီတလဲ ဒီး ကမၤပျံၤမၤဖုး လီၢ်ကဝီၤထူလံၤဖိသ့ဉ်တဖဉ်အတၢ်အိဉ်မူ ဒီး တၢ်လုၢ်အီဉ်နီၢ်ခိသးသမူ လၢကတိၢ်ယံဉ်သ့ဝဲဒဉ်လီၤ.

“**ဒုးယၤရဲဉ်ကျဲၤ ၁၀၂၇**” (လၢအကဲထိဉ်အသးဖဲ ၂၀၂၃နံဉ်) အလီၢ်ခံ, တၢ်ဆီဉ်သနံးလၢတၢ်ကမၤ လၢထိဉ်ပှဲၤထိဉ်ဝဲ ဃိဉ်လိဉ်ကျိထံတမၢဉ်တၢ်တိဉ်ကျဲၤ လၢကလံၤစိးဃိၤဒိဉ်ကီၢ်စဲဉ်နှဉ်အသဟီဉ်ဟဲဆူဉ်ထိဉ်ဝဲ ဒီး ဒုးအိဉ်ထိဉ်ဝဲဒုးယၤတၢ်သဘံဉ်သဘုဉ်တဖဉ် ဒီး ခိဉ်ဃၢၤန့ဆၢဉ်တၢ်ဖှိဉ်တၢ်နးသ့ဉ်တဖဉ်လၢပှၤလီၢ် ကဝီၤဖိအဂီၢ်လီၤ. လီၤလီၤဆီဆီလၢ UWSA (တရူးအိဉ်လၢအလီၢ်ခံ), ဟံးန့ၢ်အါထိဉ်ဝဲဟီဉ်ကဝီၤဖးလဲၢ်လၢကလံၤစိးဃိၤဒိဉ်ကီၢ်စဲဉ်ဖဲ လါယူၤလံ ၂၀၂၄ နံဉ်နှဉ်လီၤ. အဃိ ခူဉ်လီၤတမၢဉ်တၢ်တိဉ်ကျဲၤ ဒီး နီဉ်ဖှါတမၢဉ်တၢ်တိဉ် ကျဲၤအံၤအိဉ်လၢတၢ်ကတ့ထိဉ်ဘှီထိဉ်အီၤအဖီခိဉ်လီၤ. တၢ်ဝဲအံၤဒုးအိဉ်ထိဉ်တၢ်ဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘှီအဒိဉ်အမုၢ်လၢခါဆူညါဃိဉ်လိဉ်ကျိအဂီၢ်ဒ်စိၤအမ့ၢ်က့ၤထံကျိလၢအအိဉ်လီၤတဲဉ်က့ၤတဘိဧိၤလၢအယွၤလီၤသဘျ့ ဒီး ဟ့ဉ်ထိဉ်တၢ်အိဉ်မူတၢ်လၢတၢ်ပှဲၤလၢကလံၤထံးမုၢ်ထိဉ်ကီၢ်အ့ရှၢဉ်ပှၤလီၢ်ကဝီၤဖိသ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ်လီၤ.

ပှၤကညီထူလံၤဖိသ့ဉ်တဖဉ် ထီဒါတ့ၢ်ဝဲဃိဉ်လိဉ်ကျိ ထံတမၢဉ် တၢ်တိဉ်ကျဲၤအံၤ ယံဉ်တ့ၢ်မးလံ လၢကဒီသဒၢက့ၤ ခိဉ်ဃၢၤန့ဆၢဉ်ဒီး တၢ်ရဲဉ်သဲကတီၤ က့ၤလီၢ်ကဝီၤတၢ်မူ တဝၢတဖဉ်လီၤ. ဃိဉ်လိဉ်လီၢ်ကဝီၤအံၤဘဉ်တၢ် ပဉ်ပနီဉ်တ့ၢ်လံအီၤဒ်အမ့ၢ် ICCTs Indigenous Community Conserved Territories လၢအမ့ၢ် ပှၤထူလံၤဖိ ဟီဉ်ကဝီၤတတီၤလၢ ကညီဖိတဖဉ် ဟူးဂဲၤလၢခိဉ်ဃၢၤန့ဆၢဉ်တၢ်ရဲဉ်သဲကတီၤ, လၢအဒိးသန့ၤထိဉ် အသးလၢတၢ်ထဲသိးတုၤသိး, တၢ်ပဉ်ဖှိဉ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဒုးအိဉ်ထိဉ်တၢ်ဆၢတဲဉ်, ဒီး ပှၤတဝၢအ တၢ်ပၢ တၢ်ပြးနှဉ်လီၤ. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒ်အံၤတဖဉ်ဒုးဆူဉ်ထိဉ်ဝဲဒံဉ်မိဉ်ကရှဉ်စံဉ်, တၢ်ဃူတၢ်ဖိး, ဒီး တၢ်တီတၢ် တြၢ် ဒီး တကတိၢ်ဃီ မၤဆူဉ်ထိဉ်ဝဲတၢ်အိဉ်မူကတြဲၤလိဉ်သး ယၢ်ခီယၢ်ခီလၢ ပှၤကညီ ဒီး န့ ဆၢဉ်တၢ်အိဉ် ဃၢၤအဘၢဉ်စၢၤ ဒီး တၢ်မၤဆူဉ်ထိဉ် ကညီပှၤထူလံၤဖိတဖဉ် အတၢ်အိဉ်မူဆူညါ လၢအဃူဉ် ကၢဒီးပှဲၤဒီးတၢ်ဃူတၢ်ဖိး နှဉ်လီၤ.

တနံၤအံၤ ပဃ့ထီၣ်လၢ တၢ်ကမၤကတၢၢ်ကွံၥ် နု့ဆၢၣ်တၢ်မၤဟးဂူၥ်ဟးဂီၤတၢ်တိၥ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢ တအိၣ်ဒီးတၢ်ဃ့နု့ၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိၥ်ခီဖျိ ပှၤကမျၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ကကတိၤခဲးနု့ၢ်အါထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဃး တၢ်ပၥ်ပနီၣ်ဂံၢ်ခီၣ်ထံးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၥ်လၢထံကျိသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိး တၢ်ကဟ့ၣ်ပျဲအဃွၤလီၤသဘျ့အဂီၢ်လီၤ.

ဆူကလုာ်ဒူၣ်ဖိၣ်တၢ်စုကဝဲၤကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ်

- လၢကပတုာ် မၤလီၤမၢ်ကွံၥ်တၢ်တိၥ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ် လၢတအိၣ်ဒီးကမျၢၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤတူၢ် လိၥ်ဒီးထီဒါသကိးဃိၣ်လိၥ်ကျိထံတမၢၢ်တၢ်တိၥ်ကျဲၤ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လၢကဒုးဟးဂီၤခိၣ်ဃၢၤနု့ဆၢၣ်ဒီး ပှၤကညီတၢ်အိၣ်မူအဂီၢ်.
- လၢတၢ်ကအၢၣ်လီၤဒီးပၥ်ပနီၣ် ပှၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်   အတၢ်ဟံးဃၥ်ပၢၤဃၥ် ဒီး ကတီၤခိၣ်ဃၢၤနု့ ဆၢၣ်ကျဲသနူ.
- လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤနု့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢတဖၣ်လၢအဒီသဒၢ ထံဖိကိၢ်ဖိကမျၢၢ် ဒီး မၤဆူၣ်ထီၣ် ယူၣ်ကၢနု့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတၢ်ပၢဆှၢရဲၣ်ကျဲၤအကျဲသနူသ့ၣ်တ ဖၣ်နၣ်လီၤ.

ဆူ NUCC/NUG

- လၢကမၤသကိးဒီးဂံၢ်ခီၣ်ထံး ကမျၢၢ်တၢ်ကရၢကရိ ဒီး ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ် ထံဂၤကီၢ်ဂၤပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢ ကဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီတဘျီဃီ လၢကဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤလီၢ်ကဝီၤပှၤတဝၢသ့ၣ်တဖၣ် လၢအတူၢ်ဘၣ် ခီၣ်ဘၣ်တၢ်ခီဖျိတၢ်ထုးထီၣ်နု့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.
- လၢကပၥ်ပနီၣ်   ဒီး လူၤပိၥ်ထွဲ ခီၣ်ထံးဆူဖီခိၣ် Bottom-up   ကီၢ်စၢဖှိၣ်ကျဲသနူတဖၣ် လၢအဒိး သန့ၤထီၣ်အသးလၢ နီၢ်ကစၢ်တၢ်နု့ၢ်ပၢခွဲးယၥ်, တၢ်ပၢတၢ်ဆှၢ ဒီး   တၢ်နီၤလီၤတၢ် နု့ၢ်ဘျုးနု့ၢ် ဖှိၣ်သ့ၣ် တဖၣ်နၣ်လီၤ.
- လၢကဆီၣ်ထွဲဝဲ ထံကျိလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤတဖၣ်ဒ်သိးကဃွၤလီၤသဘျ့ဝဲ, လၢအပၥ်ဃုာ်ဒီး ဃိၣ်လိၥ်ကျိ, အံၤရဝဒံၤ, ဒီး ထံကျိအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်နၣ်လီၤ.

ဆူဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျၢၣ်ပှၤတဝၢသ့ၣ်တဖၣ်

- တၢ်တဘၣ်ပၥ်ပနီၣ်ကီၢ်ပယီၤသုးမုၢ်ဒ်အမ့ၢ်ပဒိၣ်ဘၣ်.

- ပတုာ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲပယီၤသုးကျိၣ်စ့, ဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်မၤသကိး
- ကီၢ်ပယီၤသုးမုၢ် ခီဖျိတမၤလၢထီၣ်ပှဲၤထီၣ် အၣ်စုံၣ်ယၣ်ထံကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်အၢၣ်လီၤ ၅ ထံၣ် ဘၣ်အဃိ အၣ်စုံၣ်ယၣ် (ASEAN) ထံကီၢ် ကြၢးက့ၤကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်အၢၣ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး မၤသကိး အါထီၣ်တၢ်ဒီးကလုာ်ဒူၣ်တၢ်ပၢၢ်ဆၢတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်နှၣ်လီၤ.

တၢ်ဆဲးကျိး

၁. နီၢ်ဆၣ်မူ - +၆၆၉၇၉၉၅၈၁၇၇ (ကညီ, ကိၤလၤ)

၂. စီၤဟဲစ့ - +၆၆၉၃၀၈၅၅၃၂၆ (ပယီၤ, ကိၤလၤ)

KAREN RIVERS WATCH

Statement from Karen Rivers Watch for International Day of Action for Rivers and Against Dams

March 14, 2025

(Friday)

On March 14, 2025, in honour of the International Day of Action for Rivers and Against Dams, the indigenous Karen people living along the Salween River, in collaboration with Karen civil society organizations and environmental activists, gathered on the Salween Riverbank to issue a statement. The declaration emphasizes the free flow of Myanmar’s rivers, calls for the termination of the Salween Dam projects, and the recognition of indigenous peoples' rights to peace and self-determination.

Rivers sustain the environment and ecosystems, support biodiversity, and uphold the dignity and survival of the communities that depend on them. Likewise, they serve as a vital source of livelihood for ethnic groups through fishing, trade, and agriculture. Beyond their ecological and economic significance, rivers also hold profound cultural, traditional, and spiritual importance for these communities. Previous governments entered into agreements for the construction of dam projects on Myanmar's rivers, primarily for electricity generation, without consulting local communities. Instead, Myanmar continues to face an electricity shortage, and disrupted livelihoods.

Mining activities have been accelerated throughout the country without the consent of the indigenous people, resulting in the loss of land, deforestation, and the pollution of rivers and streams. Because of the current political situation, people are relying more and more on natural resources to meet their daily needs due to rising commodity prices and a lack of job opportunities. In 2024, heavy and unusual rainfall led to flooding, damaging the homes, agriculture, and food security of the indigenous Karen people. If environmental degradation in Myanmar is not addressed urgently, climate change repercussions will continue to threaten the livelihoods and resilience of these communities in the long term.

Following the 1027 operation that began in 2023, the push to implement Salween dam projects in Northern Shan State is gaining more potential, leading to military conflicts and environmental crises for the local communities. Especially after the Chinese-backed United

Wa State Army (UWSA) took control of large areas in northern Shan State in July 2024, the Kunlon Dam and the Naungpha Dam emerged as potential projects. This has raised significant concerns about the future of the Salween River, one of Southeast Asia's last free-flowing rivers, and the well-being of the local populations.

The indigenous Karen people have long opposed the Salween Dam project as part of their efforts to protect the environment and preserve local ecosystems. In particular, Indigenous Community Conserved Territories (ICCTs) have been formally recognized as areas where the Karen people engage in environmental conservation, grounded in principles of equality, participatory decision-making, and community-led governance. These initiatives foster democracy, peace, and justice, while emphasizing the reciprocal relationship between human communities and natural resources, thereby advancing a sustainable and peaceful future for the indigenous Karen people.

Today, we call an end to resource extraction projects that exploit the land without the consent of the local communities, and advocate for the recognition of the fundamental right of rivers to flow freely.

To ethnic revolutionary groups

- To halt resource extraction projects being carried out without public consent and oppose the Salween Dam projects, which are detrimental to the environment and social well-being.
- To acknowledge and safeguard the environmental conservation practices of indigenous communities.
- To develop resource management policies that protect the public and strengthen sustainable natural resource management systems.

To NUCC/ NUG

- To collaborate with civil society organizations and urge international stakeholders to take immediate action to support local communities affected by excessive resource extraction.

- To recognize and follow (bottom-up) federal system of natural resource policies based on ownership, management and revenue sharing.
- To promote the free flow of Myanmar's rivers, including the Salween, Irrawaddy, and others.

To International Communities

- To reject the legitimacy of the military council as a government.
- To stop financial support for the military council and its economic corporations
- ASEAN should review the agreement and collaborate with ethnic revolutionary organizations, since the military council has failed to comply with ASESA's five- point consensus.

Contact:

1. Naw Hsa Moo - +66 979958177 (Karen, English)
2. Saw Hea Say - +66 930855326 (Burmese, English)